

Бронніков В. Д.,
к. і. н, доцент,
Чорноморський державний університет імені Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна
Удовенчук В. С.,
Чорноморський державний університет імені Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна

ПАЦИФІСТСЬКИЙ РУХ ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ

Статтю присвячено розгляду поняття «пацифізм» та пацифістського руху як одного зі впливових суб'єктів міжнародної політики. Було розглянуто етапи формування пацифізму як доктрини та поширення пацифістського руху у світі. Прослідковано, що пацифістський рух об'єднував людей різних прошарків суспільства та сфер зайнятості, які склали групу інтересів, що згуртовувалися навколо проблем миру і власної безпеки та виступали проти збройних сутичок, проводячи акції, виступи та мітинги. Автори наводять приклади діяльності різних філософів, політиків, інтелектуалів, письменників та релігійних лідерів, які популяризували ідеї та цінності пацифізму. Показано, що зі зростанням на світовій арені ролі міжнародних організацій, пацифістський рух набуває офіційного оформлення у вигляді міжнародних організацій, союзів та асоціацій.

Ключові слова: пацифізм; ідеологія; пацифістський рух; міжнародна політика; міжнародні відносини; боротьба за мир; міжнародні організації; союзи.

Як у минулому, так і сьогодні війни, насилля, різні небезпеки та зіткнення хвилювали і продовжують хвилювати людей і завжди будуть сприяти зародженню та активізації рухів та доктрин боротьби за мир і стабільність.

Поява пацифістського руху сягає своїм корінням ще стародавніх часів і є одним зі впливових суб'єктів міжнародної політики, який сприяє створенню різноманітних світових організацій, союзів та об'єднань, що розробляють принципи, правові норми та статuti різних організацій на захист миру та протидії збройним конфліктам. Сьогодні пацифістський рух знову стає активним суб'єктом світової політики, який вимагає справедливих дій із боку влади. Дослідження цього руху є важливим аспектом розуміння причин виникнення і підтримки борців за мир у світі та аналізу впливу ідеології пацифізму на діяльність міжнародних організацій.

Дослідженням пацифізму як руху та ідеології займалися такі вітчизняні дослідники, як А. Григор'єв [4], Р. Ллюхіна [5; 6], А. Коваль [7], А. Масліхін [10]. Серед зарубіжних учених, які вивчали особливості прояву пацифізму у світі, можна виділити Р. Санті [21], М. Вайсса [3], Е. Мураками [11] та ін.

Завданнями цієї статті є аналіз пацифізму як руху та ідеології, а також розгляд основних позицій представників пацифістського руху, з'ясування ролі пацифістського руху у процесі міжнародних відносин.

За своїм змістом міжнародні відносини поділяються на політичні, економічні, науково-технічні, інформаційно-ідеологічні, міжнародно-правові, культурні та військові.

Серед них на перший план висуваються міжнародні політичні відносини, тому що вони розкривають контакти між державами, які ухвалюють політичні рішення і визначають решту відносин. Сучасна наука виділяє три основні групи суб'єктів міжнародних відносин: 1) національні суверенні держави; 2) міждержавні об'єднання; 3) міжнародні організації (міжурядові, неурядові та змішаного типу). До останніх можна віднести і пацифістські організації, наприклад Всесвітню Раду Миру та ін.

На жаль, ситуація у світі занадто нестабільна, тому в інтересах збереження миру та життя на Землі зовнішня політика держав, світових союзів та неурядових організацій спрямована на вирішення головного завдання міжнародної політики – недопущення воєнних зіткнень, ядерної війни та світової злочинності і, особливо, напруженості між народами, державами та міжнародними союзами.

Самі поняття «пацифізм» та «пацифістський рух» з'явилися в середині XIX – на початку XX ст., але вже до того часу мали тривалу історію свого зародження і формування. На думку більшості вчених, слово «пацифізм» запозичене з французького «pacifisme». За Оксфордським словником англійської мови (OED), термін цей визначається так: «Політика чи доктрина, яка відмовляється від війни і будь-якої форми насильницької дії в ролі способу вирішення конфлікту, особливо в міжнародних справах». Відповідно до словника, спочатку поняття «pacifist» було вжито в друкованому вигляді в прокламації Е. Арно на міжнародному конгресі миру, що відбувся

1902 р. Уперше в науці використав цей термін В. Джеймс у статті в журналі *Quarterly Review*, випущеному в липні 1910 р. [20].

Велика радянська енциклопедія наводить визначення такого змісту: «Пацифізм (від лат. «*Pacificus*» – «миротворчий», від «*рах*» – «мир» і «*facio*» – «роблю») – антивоєнний рух, учасники якого головним засобом запобігання війнам вважають засудження їхнього аморального характеру. Пацифісти засуджують будь-яку війну, заперечуючи правомірність справедливих визвольних воєн. Вони вірять у можливість запобігання війнам лише за допомогою переконання і мирних маніфестацій, без усунення соціально-економічних і політичних умов, що породжують війнам. Пов'язаний із буржуазно-ліберальною ідеологією, пацифізм залучає до сфери свого впливу досить широкі демократичні кола [14].

Отже, якщо тлумачити пацифізм як систему поглядів, то представником такого розуміння терміна є європейський пацифізм, в основі якого лежить відмова від насильства взагалі і воєн зокрема, досягнення миру ненасильницькими засобами. А якщо прирівнювати до ідей миру та боротьби, то їх носієм є вітчизняний пацифізм – миротворчий рух, що уособлює ідеї та цінності гуманності і ліберальності. Вони допомагають створити повну картину розуміння поняття пацифізму, яка допоможе краще зрозуміти сутність та причини появи пацифістського руху.

Пацифістський рух об'єднував людей різних прошарків суспільства та сфер зайнятості. Він вів людей, які прагнули стабільності та власної безпеки. На хвилях популярності руху з'являлися філософи, політики, інтелектуали, художники, письменники та релігійні діячі, які популяризували ідеї та цінності пацифізму.

Протопацифістські філософські уявлення та ідеї боротьби за мир почали формуватися в давні часи. Перші спроби заперечення воєнних конфліктів зробили релігійні вчення.

Вважається, що яскравим історичним вибитком ідей боротьби за мир і найбільш послідовним ідеологічним їх утіленням був джайнізм, що знайшов вияв в особливій фундаментальній пацифістській історії та культурі Індії. Пацифістські ідеї мають місце і в буддизмі, засновник якого – Будда – вимагав від своїх послідовників абсолютного утримання від будь-якого акту насильства щодо своїх побратимів [19].

На початку розвитку західної цивілізації пацифістські ідеї виходили з настанов раннього християнства, які тлумачились у Новому Заповіті, закликаючи «не противитися злу насиллям», «підставляти другу щоку» тощо. Утілюючи в життя цю політику, християни відмовлялися йти на війну і служити у війську Римської імперії. Надалі християнська церква розробила доктрину справедливої війни, спрямовану на обмеження воєнних дій, визначала справедливі причини виникнення воєн та справедливі методи їх ведення, але й дозволяла християнам воювати, якщо цього вимагала від них держава [7, с. 143].

Активними захисниками миру і відомими ідеологами викорінення воєн без застосування насильницьких методів були насамперед іреністи (від грецького слова «*eirēne*» – «світ»; теоретики міжнародного миру в

епоку королівського абсолютизму і релігійних воєн [15]). До них можна віднести Е. Роттердамського, О. Боні, Х. Пізанського, Ф. де Вітторіо, С. Франка та ін. [5].

За часів Реформації, які супроводжувалася кровопролитними релігійними зіткненнями, на протигагу цьому виступило мирне крило анабаптистів («перехрещені») з попередньої віри в баптистську в дорослому віці; розглядали церкву як добровільну асоціацію, радикально відокремлену від громадського управління [1]), які відкидали участь християнина не тільки у війні, а й у політиці.

Активну участь у боротьбі за мир брали квакери, що з'явилися в середині XVII ст. Найбільш яскраво релігійна концепція миру відобразилася в Європі у працях таких представників квакерського світогляду XVII ст., як У. Пені, Дж. Беллерс, Р. Берклі, котрі виступали за об'єднання християнської Європи на морально-релігійних засадах і пропагували принципи відмови від «зовнішньої плотської зброї» [5]. Епоха європейського Просвітництва породила групу блискучих мислителів, миротворчі проекти яких містили ідеї міжнародного права для досягнення «вічного миру» [16, с. 159-160]. Найбільш відомими були проекти абата І. де Сент-П'єра, Ж.-Ж. Руссо, І. Канта, який проголосив «федералізм вільних держав», «всесвітнє громадянство» як крок до «публічного права людства взагалі і до вічного миру». Величезний внесок у розробку ідей юридичного пацифізму внесли такі відомі знавці міжнародного права, як англійський юрист Дж. Лорімер, італійський – Р. Фіоре, російський юрист-міжнародник Л. Комаровський, юрист і дипломат Ф. Мартенс, професор міжнародного права М. Енгельгард. До того ж найбільш відомими на Заході виявилися праці російського пацифіста і промисловця І. Бліоха і Я. Новікова, які стверджували концепцію світового федералізму [5].

Вагоме значення у становленні концепції ненасильницької альтернативи мало вчення Л. Толстого, що являло собою свого роду підсумок у розвитку етико-соціального напрямку в пацифізмі. Виходячи з основної суперечності епохи – «між воєнним станом народів і моральними правилами християнства та гуманізму», – Л. Толстой закликав до боротьби зі злом ненасильницькими засобами. Звернення великого мислителя до всіх людей – відректися від насильства – означало серію акцій «громадянської непокорі державі», яка вимагає податків і військової служби для організованого насильства і вбивства. Розглядаючи військову повинність як останній ступінь насильства, як «камінь у зводі замку, що тримає стіни і витягування якого руйнує всю будівлю», Л. Толстой обґрунтував ідею відмови від неї як головний метод боротьби з війнами, насильством і державою-агресором [5].

Нову хвилю популярності пацифістського руху принесли дві світові війни. Саме в цей час виявили активність багато політиків, письменників, громадських активістів, духовенство, представники інтелігенції, члени миротворчих організацій. Серед них варто згадати заклики бельгійського адвоката, голови Міжнародного бюро миру А. Лафонтена «Про що повинні сказати пацифісти» (листопад 1914 р.), Б. Рассела «До інтелігенції Європи», Папи римського

Бенедикта XV «До народів та урядів країн що ведуть війни» (липень 1915 р.), антивоєнні статті, вірші російського поета, художника і мислителя М. А. Волошина (1914-1915 рр.) та ін. Тут можна пригадати зовнішню політику В. Вільсона і його «14 пунктів», план французького прем'єр-міністра А. Бріана, спрямований на недопущення в майбутньому європейських конфліктів, пакт Бріана-Келлога (1928 р.), в якому було висунуто принцип відмови від війни як знаряддя національної політики і який передбачав моральну відповідальність державної політики [12]. Це породило офіційний пацифізм, який формував міжнародно-правові концепції припинення війни і спирався на такі відомі світові організації, як Ліга Націй, арбітраж та Міжнародний суд.

До антивоєнних ідей були прихильні багато письменників й інтелектуалів. Деякі з них стали активними пацифістами, наприклад Ж. Д'юнон і особливо А. Барбюс. Останній брав участь у багатьох значних пацифістських ініціативах. Разом із Р. Роланом він виступив ініціатором Всесвітнього конгресу проти імперіалістичної війни, який відбувся в Амстердамі з 27 до 29 серпня 1932 р. До комітету конгресу входили А. Ейнштейн, П. Ланжевєн, Р. Роллан, А. Барбюс, М. Горький, Д. Пассос, Е. Сінклер [3, с. 139].

Розуміння миру як вищої цінності людства закріпила діяльність М. Ганді, чия тактика ненасильницького опору в боротьбі за незалежність Індії змінила саме ставлення до ненасильницької боротьби, представивши ненасильство грізною зброєю перемоги. Центральною у вченні М. Ганді стала доктрина ахімси (ненасильства). Йому вдалося перенести принципи ахімси, цього морально-етичного кодексу поведінки людини, із повсякденного на більш високий рівень політичних дій [10]. М. Ганді переводить ненасильство із суто релігійної або етичної сфери, що лише опосередковано впливає на політичні процеси, у площину власне політики. У нього ненасильство виступає вже не як відмова від боротьби, а як одна з форм боротьби, причому як найефективніший засіб боротьби з насильством. Для М. Ганді кінцевою метою є вдосконалення світу, перетворення його за допомогою любові і найглибшої пошани до людини [7, с. 143].

Рішучим пацифістом вважав себе М. Л. Кінг, який у практичних акціях і кампаніях проти несправедливості і за громадянське рівноправ'я послідовно застосовував саме ненасильницькі методи активної боротьби [13].

Діяльність видатних людей, які відстоювали ідею всезагального миру, боролися за надію безпечного існування, творили історію пацифізму, не залишилась забутою. Було створено Нобелівську премію миру. Починаючи від X Загального конгресу миру в Глазго (1901 р.) і до сьогодні нагороджуються почесні особистості та міжнародні організації, які боролися і продовжують боротьбу за мир у всьому світі. Серед них: Ж. Дюнон, ініціатор створення Міжнародного товариства «Червоний Хрест» (1/2 премії), та Ф. Пассі, засновник і президент першого Французького товариства боротьби за мир (1/2 премії) (1901 р.); Т. Рузвельт, президент США, за роль в укладенні Портсмутського мирного договору 1905 р. між Росією та Японією (1906 р.); Міжнародний комітет «Червоного Хреста» (1917, 1944, 1963 рр.); Т. В. Вільсон, президент

США, ініціатор створення Ліги Націй (1919 р.); Г. А. Кіссінджер, державний секретар США (1973 р.); Мати Тереза (А. Г. Бонеджіу), засновниця і настоятелька католицького Ордену милосердя (1979 р.); 14-й Далай-лама (Т. Г'ятсо), релігійний та політичний лідер тибетського народу (1989 р.); М. С. Горбачов, президент СРСР, за роль у закінченні холодної війни (1990 р.); ООН – за внесок у створення більш організованого світу і зміцнення миру в усьому світі (2001 р.); Б. Обама – за величезні зусилля у зміцненні міжнародної дипломатії і співпраці між народами (2009 р.); Організація із заборони хімічної зброї (ОЗХЗ) – за величезні зусилля у ліквідації хімічної зброї (2013 р.) та багато ін. [9].

Активна діяльність видатних людей у розвитку та поширенні ідей пацифізму дала поштовх виходу пацифістського руху на світовий рівень і перетворенню його з часом на впливовий суб'єкт міжнародної політики у справах боротьби за мир. Зі зростанням на світовій арені ролі міжнародних організацій пацифістський рух набуває офіційного оформлення у вигляді міжнародних організацій, союзів та асоціацій, основні принципи досягнення миру яких будувалися на справедливості, взаємній допомозі, єдності та захисті прав людини.

Об'єднання громадян у товариства під назвою «друзі миру» розпочалося у Великобританії та Сполучених Штатах Америки відразу після наполеонівських воєн і війни 1812 р. В обох країнах організацією товариств миру займалися переважно лідери євангелістської християнської церкви. Лідери цього руху (К. Уорчестер в Америці, Д. Т. Прайс і В. Аллен у Великобританії) були переконані, що розсудливі люди можуть покінчити з війною. Сформоване К. Аппен у 1816 р. Лондонське товариство миру протягом першої половини XIX ст. залишалося осередком європейського пацифізму. Першою офіційно визнаною пацифістською організацією на території Європи стало Товариство миру, утворене в Женеві в грудні 1830 р. графом Ж.-Ж. де Селлоном (1782-1839 рр.) [5].

Перші всесвітні конгреси на захист миру (Загальний конгрес миру в Лондоні 1843 р., Міжнародний конгрес пацифістів у Брюсселі 1848 р., Загальний конгрес миру і Конгрес друзів загального миру в Парижі 1849 р., Загальний конгрес миру у Франкфурті 1850 р.) об'єднували однакові і відносно нечисленні групи ідеалістів-пацифістів, що вбачали шлях до зміцнення миру переважно в поширенні релігійних догм [5].

Створена в 1867 р. в Женеві Ліга миру і свободи, що проголосила «мир через свободу» і «Сполучені Штати Європи», стала визначною віхою в історії європейського пацифізму. Очолювана французьким філософом Ш. Лемоньє, прихильником А. Сен-Сімона і стійким республіканцем, Ліга протягом багатьох років утверджувала принципи свободи і соціального оновлення суспільства, а також розпуску постійних армій. «Асамблея європейської демократії» (як називали її сучасники) розвивала ідеї створення федерації вільних автономних провінцій і комун, а в 70-і рр. XIX ст. в ролі гаранта миру пропонувала Арбітражний трибунал [5].

У 1892 р. в Берні було створено Міжнародне бюро миру на чолі з Е. Дюкоммюном, що стало координаційним центром загальних конгресів миру [21, с. 3].

Під час Другої світової війни (1939-1945 рр.) міжнародні організації, рухи та країни були єдині в одному – необхідності покласти край пануванню фашизму. У результаті спільних дій у боротьбі з фашизмом країни-союзниці дійшли до спільного планування системи колективної безпеки. Було взято на озброєння принцип гегемонії великих держав, а 1945 р. утворено Організацію Об'єднаних Націй, що мала стати інструментом забезпечення колективної безпеки, соціальної, економічної та політичної стабільності [12].

Нова ситуація у світі – біполярність та політика «холодної війни», яка призвела до появи атомної зброї масового знищення зіграла для масовості пацифізму визначну роль. Як і раніше, «традиція миру» об'єднала навколо себе велику кількість людей в усьому світі. Головна їхня мета – заборонити поширення ядерної зброї або зовсім її позбутися. Скрізь почали проходити акції, рухи та протести проти атомної зброї. Багато великих пацифістських об'єднань на міжнародному та національному рівні розгортали широкі кампанії з вимогами вирішення проблеми роззброєння. Їхні форуми, наприклад 29-й Віденський загальний конгрес миру, Гренобльський конгрес Міжнародної ліги жінок за мир і свободу, направляли численні петиції, послання урядам, парламентам, Лізі Націй, у багатьох з яких фігурувала пропозиція про загальне і повне роззброєння [6, с. 174].

В епоху глобалізаційних трансформацій дедалі помітніше місце у прибічників миру посідають проблеми демілітаризації політики та суспільного життя, світового панування ТНК, питання протистояння новим «війнам» економічним, торговельним, культурним і т. п. У цілому світ еволюціонує у світлі пацифістського руху за альтернативну політику глобалізації в інтересах усього людства, а не тільки багатонаціональних корпорацій. З'являється поняття «новий пацифізм», ідеологічною основою якого є офіційно визнана ООН концепція «культури миру». Ця концепція, висунута на початку 90-х рр. ХХ ст. колишнім Генеральним директором ЮНЕСКО Ф. Майором, отримала подальший розвиток у резолюціях Генеральної Асамблеї ООН, відразу завоювала найширшу підтримку світової громадської думки [8].

У 2000 р., оголошеному ООН роком Культури Миру, 75 млн осіб підписали випущений ЮНЕСКО «Маніфест 2000 за культуру миру та ненасильство». Понад 2 000 міжнародних та національних неурядових організацій приєдналися до цієї кампанії. Виникла ціла міжнародна мережа таких організацій і рухів [8].

Протягом 2000-2014 рр. відбулися масові виступи пацифістів проти воєн, насилля та соціальної несправедливості, які намагалися вплинути на егоїстичну політику світових корпорацій та держав задля досягнення політичної стабільності та безпеки у світі. Наприклад, акції «Die-in» упродовж 2003-2014 рр. проти перезапуску японських АЕС [2], масові виступи в різних країнах проти війни в Іраку, акція «НАТО, гру закінчено» 2012 р. в Брюсселі, метою якої була боротьба проти протиракетної оборони та небезпечної ядерної зброї на території Європи [17]. Нещодавно

знову відбувся протест під назвою «Ніч Гая Фокса» в Лондоні [18], який проходить кожного року з 5-го на 6-е листопада.

Протестувальники вийшли на вулиці для боротьби з політичним гнобленням та несправедливістю з боку владних структур, зупинення російського імперіалізму, педофільії та ліквідації монопольної політики ТНК.

Отже, пацифізм є ідеологією, що заперечує збройні конфлікти, мілітаризм, злочинність та політичну нестабільність. Ця доктрина стала тією ідеєю та силою, яка веде за собою людей на боротьбу за мирне існування. Ідеологи пацифістського руху намагалися закріпити принципи боротьби за мир у статутах міжнародних організацій, щоб надалі офіційно проводити політику, спрямовану на придушення амбіційних планів міжнародних акторів. Поступово формувалася рух прибічників миру в усьому світі, який став впливовим суб'єктом міжнародної політики, об'єднував різні народи та країни під егідою збереження миру у світі. Пацифізм набуває рис своєрідної нової культури миру, яка охоплює різні верстви населення; утілює цінності, погляди та типи поведінки, що надихають соціум взаємодіяти на основі принципів свободи, справедливості, народної єдності, дотримання прав людини, терпимості і солідарності, водночас відкидати насильство і протидіяти руйнівним конфліктам шляхом усунення їх глибинних причин.

Пацифізм став утіленням мирного співіснування, відмови від війни та насилля, що так лякало людей. Борці за мир зараховують до своїх активів ряд досягнень. Наприклад, С. Лінч, автор дослідження «Рух за мир у період між війнами у світовий політиці», стверджує, що Лігу Націй (попередницю ООН) було створено після активних дій пацифістів Європи та Північної Америки, які побоювалися повторення Першої світової війни. ООН (як сучасний борець за справи міжнародного миру) діяла і діє в тісному контакті з антивоєнними організаціями [4]. Так, пацифізм став формуватися в групу інтересів, що знаходили вияв у міжнародних організаціях, діяльність яких набувала глобального значення чи поширювалась за допомогою активності видатних особистостей, чия національна діяльність набула світового масштабу.

Як суб'єкт міжнародної політики, пацифістський рух остаточно сформувався на тлі двох світових воєн та поширення ядерної зброї масового знищення. Це створило можливості для проведення всесвітніх конгресів та сприяло виступам щодо боротьби за мир та роззброєння. На рівні глав держав та урядів було ухвалено міжнародні акти, декларації та документи, що перешкоджали розповсюдженню ядерної зброї, і спрямовано зусилля на її заборону. Пацифізм став символом тієї доктрини, за якої національні держави вважаються повноважними, незалежними політичними одиницями, серед яких можливі найгостріші конфлікти. Тому саме пацифізм став проявом тієї ідеології, яка виражає негативний бік збройних конфліктів [11]. Цей рух стоїть біля витоків заперечень будь-яких воєнних сутичок, насилля та розповсюдження ядерної зброї. Головна мета такого руху – боротьба за мир, безпека та стабільність.

Подальші дослідження цього явища мають наукову та практичну цінність. Задля виокремлення різновидів пацифізму та з'ясування ролі пацифістського руху в сучасній міжнародній політиці, що є особливо

важливим для України та інших країн, де точиться війна, слід використати матеріали статті як додаткову інформацію для проведення наукових конференцій, лекційних та семінарських занять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анабаптисты [Электронный ресурс] / Философская энциклопедия : в 5-и т. / [под редакцией Ф. В. Константинова]. – М. : Советская энциклопедия, 1960-1970. – Режим доступа : http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/5466/АНАБАПТИСТЫ.
2. Акция «Die-in» против перезапуска японских АЭС [Электронный ресурс] // Фукусима – новости. – 15.06.2012. – Режим доступа : http://fukushima-news.ru/blog/akcija_quot_die_in_quot_protiv_perezapusk_a_japonskich_aehs/2012-06-15-54.
3. Вайсс М. Французский пацифизм в 30-е годы. Пацифизм в истории. Идеи и движения мира / М. Вайсс. – М. : ИВИ РАН, 1998.
4. Григорьев А. Мир и борьба за мир [Электронный ресурс] / А. Григорьев // Антимилитари. – 17.06.2006. – Режим доступа : http://www.antimilitary.narod.ru/antology/grigoryev_mir.htm.
5. Илюхина Р. М. Пацифистская идея в европейской истории [Электронный ресурс] / Р. М. Илюхина // Европейский альманах. – М., 1992. – Режим доступа : http://antimilitary.narod.ru/antology/ilyhina/ilyhina_europe.htm.
6. Илюхина Р. М. Многоликий пацифизм / Р. М. Илюхина // Пацифизм в истории. Идеи и движения мира. – М. : ИВИ РАН, 1998. – С. 162–193.
7. Коваль А. А. Пацифизм у концепції теорії ненасилля та політичній реальності / А. А. Коваль // Наукові праці : науково-метод. журнал. – Вип. 97. Т. 10. Політологія. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – С. 142–145.
8. Локшин Г. «Новый пацифизм» или движение за мир сегодня [Электронный ресурс] / Г. Локшин // Обозреватель. – Режим доступа : http://www.observer.materik.ru/observer/N2_2004/02_03.htm.
9. Лауреаты Нобелевской премии мира [Электронный ресурс] / Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Article/nob_mir.php.
10. Маслихин А. Идеи пацифизма, мира и ненасилия в условиях глобализации [Электронный ресурс] / А. Маслихин. – Режим доступа : <http://wfpf-unesco.org/rus/offrap/top12/amasl.htm>.
11. Мураками Ё. Лев Толстой в пацифизме со сравнительной и «генеологической» точек зрения [Электронный ресурс] / Ё. Мураками // «Пацифизм в истории. Идеи и движения мира». – М. : ИВИ РАН, 1998. – Режим доступа : http://antimilitary.narod.ru/antology/sborniki/1998_pacifism/pacifism_6.html.
12. Миротворчість та пацифізм [Електронний ресурс] / Демократичне врядування та культура миру. – 2013. – Режим доступу : <http://www.edulec.com/mirotvorchist-ta-pacifizm-ua/976/>.
13. Пацифизм [Электронный ресурс] / Этика : Энциклопедический словарь. – М. : Гардарики, 2001. – С. 349–350. – Режим доступа : http://iph.ras.ru/enc_eth/123.html.
14. Пацифизм [Электронный ресурс] / Большая советская энциклопедия : в 30-и т. / [гл. ред. А. М. Прохоров]. – 19-е изд. – М. : Советская энциклопедия, 1975. – Режим доступа : http://enc-dic.com/enc_sovet/Pacifizm-46592.html.
15. Таубе М. А. Христианство и международный мир [Электронный ресурс] / М. А. Таубе. – Режим доступа : http://krotov.info/library/19_t/au/be.htm.
16. Трактаты о вечном мире / [предисл. Ф. В. Константинова. Вводная статья в прим. И. С. Андреевой. Сост. сб. И. С. Андреева и А. В. Гулыга]. – М. : Соцэкгиз, 1963. – 279 с.
17. У Брюсселі пацифісти штурмували штаб-квартиру НАТО [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. – 02.04.2012. – Режим доступу : http://dt.ua/SOCIETY/u_bryusseli_patsifisti_shturmuvali_shtabkvartiru_nato_zatrimano_mayzhe_500_aktivistiv.html.
18. London «GuyFawkes» protestsees 10 people arrested [Electronic resource] // BBC News London. – 06.11.2014. – Mode of access : <http://www.bbc.com/news/uk-england-london-29919083>.
19. Pacifism [Electronic resource] / Encyclopedia Britannica. – Mode of access : <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/437798/pacifism/284190/Arguments-for-and-against-pacifism>.
20. Pacifism [Electronic resource] / Oxford English Dictionary, second edition, edited by John Simpson and Edmund Weiner, Clarendon Press, 1989. – Mode of access : <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/pacifism>.
21. Santi R. 100 years of peacemaking: A history of International Peace Bureau and other international peace movement organizations and networks / R. Santi. – Geneva, 1991. – P. 2–9.

В. Д. Бронников,

*Черноморский государственный университет имени Петра Могилы,
г. Николаев, Украина*

В. С. Удовенчук,

*Черноморский государственный университет имени Петра Могилы,
г. Николаев, Украина*

ПАЦИФИСТСКОЕ ДВИЖЕНИЕ КАК СУБЪЕКТ МИРОВОЙ ПОЛИТИКИ

Статья посвящена рассмотрению понятия «пацифизм» и пацифистского движения как одного из влиятельных субъектов международной политики. Были рассмотрены формирование пацифизма как идеологии и особенность распространения пацифистского движения в мире. Было выявлено, что пацифистское движение объединяло людей разных слоев общества и сфер занятости, которые олицетворяли группу интересов, сплачивались вокруг проблем мира и собственной безопасности. Они выступали против вооруженных столкновений, проводя акции, выступления и митинги. Авторы приводят примеры деятельности различных философов, политиков, интеллектуалов, писателей и религиозных деятелей, которые популяризировали идеи

и ценности пацифизма. Показано, что с ростом на мировой арене роли международных организаций пацифистское движение приобретает официальное оформление в различные международные организации, союзы и ассоциации. Основные принципы достижения мира строились на справедливости, взаимопомощи, единстве и защите прав человека.

Ключевые слова: пацифизм; идеология; пацифистское движение; международная политика; международные отношения; борьба за мир; международные организации; союзы.

V. Bronnikov,
Petro Mohyla Black Sea State University,
Mykolayiv, Ukraine

V. Udovenchuk,
Petro Mohyla Black Sea State University,
Mykolayiv, Ukraine

PACIFIST MOVEMENT AS A PARTY OF WORLD POLITICS

The article discusses the concept of «pacifism» and the peace movement as one of the most influential parties in international politics. The formation of pacifism as an ideology and prevalent features of the world peace movement were examined. It was found that the pacifist movement unites people of different classes of society and different occupation, who represented the interests of the group, united around the problems of the peace and their own security. They opposed the armed clashes, taking actions, holding meetings and speeches. The authors give examples of various philosophers, politicians, intellectuals, writers and religious figures who popularized the ideas and values of pacifism. It is shown that as the role of international organizations in the global scene increases, pacifist movement forms into various international organizations, unions and associations. Basic principles of attaining peace were built on justice, mutual assistance, unity and protection of human rights.

Keywords: pacifism; ideology; peace movement; international politics; foreign affairs; fights for peace; international organizations; unions.

Рецензенти: Семенченко Ф. Г., д. політ. н., професор, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон;

Бобіна О. В., к. і. н., доцент, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв.